«8D04201 – Құқықтану» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін Тұрлыханқызы Құралайдың «Жұмыс берушінің бастамасы бойынша жұмыскердің кінәлі әрекеттеріне байланысты еңбек шартын бұзу» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына отандық ғылыми кеңесшінің

ПІКІРІ

Диссертацияда Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістердің және еңбек нарығының дамуының қазіргі жағдайында еңбек қатынастарының тұрақтылығы және жұмыс берушінің бастамасы бойынша жұмыскерлердің еңбек шартын негізсіз бұзу себептерін анықтау туралы мәселелер қарастырылған. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының сот практикасын жалпылауға сәйкес, жұмыскердің кінәлі әрекеттеріне байланысты еңбек шартын бұзу жиі кездеседі. Жұмыскер жұмыстан босатылған кезде еңбек шартын бұзудың тиісті негіздері мен тәртібін көздейтін еңбек заңнамасының нормаларын зерттеуге арналған.

Осыған байланысты еңбек дауларының санына және еңбек тәртібі саласындағы Қазақстандық заңнаманың дамуына егжей-тегжейлі салыстырмалы талдау жасайды. Негізгі ескертулерге қатаң тәртіптік стандарттар мен жұмыссыздық деңгейінің төмендеуі, сот тәжірибесінің еңбек тәртібіне әсері және құқықтық даулардың алдын алу үшін қатаң тәртіпті әділеттілікпен үйлестіру қажеттілігі жатады. Қазақстандағы еңбек нарығының тұрақты дамуын қолдау үшін еңбек саясатын оңтайландыру үшін құнды ақпарат береді. Бұл идеялар инклюзивті және тұрақты экономикалық өсуді, толық әрі өнімді жұмыспен қамтуды, барлығы үшін лайықты еңбекті қамтамасыз ететін SDG 8 мақсаттарымен сәйкес келеді.

Осыған орай, докторант Тұрлыханқызы Құралайдың диссертациялық зерттеуі жұмыс берушінің бастамасы бойынша еңбек шартын бұзу кезінде, әсіресе жұмыскердің кінәлі әрекеттеріне байланысты еңбек заңнамасының нормаларын сақтаудың ерекше маңыздылығын және қазіргі жағдайда жұмыскерлердің еңбек құқықтарын қорғаудағы соттың рөлін арттыруды ескере отырып, жұмыстағы басты назар заңсыз себептермен туындаған еңбек қатынастарын тоқтатудың осындай негіздерімен байланысты еңбек шартын бұзу мәселелерін зерттеуге бағытталды.

Осы диссертация тақырыбын ғылыми зерттеулермен салыстырмалы талдау кезінде, алдымен, жұмыскердің кінәлі әрекеттеріне байланысты жұмыс берушінің бастамасы бойынша жұмыстан босатуға байланысты істер бойынша соттардың бірыңғай тәжірибесінің болмауына байланысты заң мен сот алдында әркімнің теңдігінің конституциялық қағидасының бұзылуы, құқықтық модельдің жоқтығын ескеру қажет. Тақырыптың айқын өзектілігіне қарамастан, отандық заң ғылымындағы әдебиеттерде бұл салада зерттеулер жоқ. Демек, жұмыс берушінің бастамасы бойынша жұмыскердің кінәлі әрекеттеріне байланысты еңбек шартын бұзу Қазақстанның еңбек құқығы ғылымында іс жүзінде әзірленбеген. Ізденушінің диссертациялық

жұмысы ғылымды дамытудағы, еңбек заңнамаларын жетілдіру аясындағы тұңғыш кешенді теориялық-тәжірибелік зерттеу болып табылады.

Осылайша, ұсынылған диссертациялық зерттеудің ерекшелігі жұмыс беруші мен жұмыскердің еңбек шартын реттейтін нормативтік-құқықтық актілерді кеңінен қолдану, сондай-ақ оларды қолдану нәтижелерін жалпылау болып табылады. Осыған орай, зерттеу отандық заң ғылымы үшін бірегей, жаңашылық болып табылады және еңбек құқығы ғылымындағы кешенді туынды деуге болады.

Ғылыми еңбектің құндылығы - мемлекеттік тілде зерттеу жасалып, оның ішінде халықаралық рецензияланатын импакт-факторы бар журналдарда басылған шетелдік ғалымдардың еңбектері қарастырылып оларға сілтеме жасалған. Сондай-ақ, жұмыс берушінің бастамасы бойынша жұмыскердің кінәлі әрекеттеріне байланысты еңбек шартын бұзу саласында мемлекеттік тілде ғылыми жұмыстардың жоқтығын ескере отырып, автор тұжырымдайтын теориялық, ғылыми нәтижелер заңнаманы жетілдірудің теориялық негіздемесі ретінде пайдаланылуы мүмкін, сонымен қатар осы салада одан әрі ғылыми зерттеулер жүргізуге негіз бола алатын, алғашқы аяқталған ғылыми жұмыс болып саналады.

Диссертация жоғары деңгейде орындалған және жақсы ойластырылған. Зерттелетін тақырыптары бойынша жаңашылдығымен, теориялық және тәжірибелік маңыздылығымен жүйелі түрде қарастыруға мүмкіндік береді. Автор өз зерттеуінде диссертация тақырыбының өзектілігін толық негіздейді, оның ғылыми даму дәрежесін талдайды, зерттеудің мақсатын, міндеттерін және әдіснамалық негіздерін анықтайды.

Жұмыс логикалық және дәйекті құрылымға ие, жұмыскердің кінәлі әрекеттеріне байланысты жұмыс берушінің бастамасы бойынша еңбек шартын бұзудың теориялық және практикалық мәселелерін кешенді зерттеу, сондай-ақ жұмыскерді жұмыстан босату туралы еңбек дауларын көрсетілген санаты бойынша еңбек заңнамасы мен сот практикасын зерделеу, талдау және еңбек заңнамасын жетілдіру қарастырылды.

Жұмыс жазылуының теориялық деңгейі, тілі және жазу дағдылары, толықтығы, нақтылығы, бөлімдердің логикалық тұрғыдағы байланысы жұмыстың жоғары деңгейде жазылғанын білдіреді және зерттелу деңгейі жаңа құнды материалдармен толыққаны, жеке тұжырымдарының маңыздылығы автордың ғылыми жұмысты орындаудағы артықшылығы деп көрсетуге толық болады. Құқық кафедрасының докторанты бола жүре Қ. Тұрлыханқызы өзі таңдаған зерттеу тақырыбына деген қызығушылығы, еңбек сүйгіштігі, жауапкершілігі, ізденісімен тәнті етіп, ғылым жолында идеялары тың екендігін көрсете алды. Тақырып төңірегінде зерттеулерді ұтымды жүргізе отырып, шеберлігін тұжырымдай білді.

Жалпы, диссертациялық жұмыста алынған нәтижелер әр тарауда және қорытындыда келтірілген. Бірақ одан басқа нақты жасалған ғылыми-практикалық нәтижелерді де айта кетуге міндеттіміз. Мысалы: жұмыс берушінің бастамасы бойынша еңбек шартын жұмыскердің кінәлі мінез-құлқына байланысты негіздер бойынша бұзу мәселесін жүргізілген

зерттеудің негізінде еңбек заңнамасында еңбек тәртібін қамтамасыз етуге көмектесетін арнайы құқықтық құралдар, құжаттар мазмұнының сипаттамасы болып табылады.

Қорытындылай келе, Қ. Тұрлыханқызының «Жұмыс берушінің бастамасы бойынша жұмыскердің кінәлі әрекеттеріне байланысты еңбек шартын бұзу» тақырыбындағы диссертация белгіленген талаптарға сәйкес жоғары деңгейде жазылған және сапалы орындалған ғылыми жұмыс ретінде бағаланады. Диссертациялық жұмысты «8D04201 – Құқықтану» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін қорғауға жіберуге лайықты деп есептеймін және рұқсат етемін.

Отандық ғылыми кеңесші:
«Ілияс Жансүгіров атындағы Жетісу университеті»
КеАК-ның Басқарма Төрағасы – Ректоры,
заң ғылымдарының докторы,
профессор **Е.А. Бурибаев**

«27» 09 **2024 ж.**